

Nők és férfiak egyenlősége – miért jó és kinek kell tenni érte?

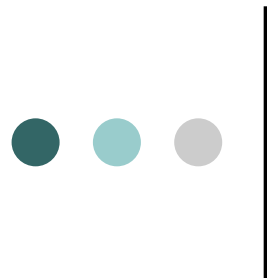
Borbíró Fanni

Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség
Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlősége Tanács

Mi az a gender?

- **Biológiai nem (sex)** – anatómiai, biológiai különbségek (kérdéses, mi alapján döntjük el)
- **Társadalmi nem (gender)** – A nők és férfiak társadalmilag létrehozott megkülönböztetése különféle általánosított tulajdonságok, feladatok és szerepek révén, melyek egyaránt befolyásolják a köz- és a magánéletben való részvételüket.
 - Változik idő, tér, kultúra, vallási vagy etnikai hovatartozás, társadalmi osztály, tanultság szerint.
 - Sokszor a biológiai nemből kiindulva, de abból már nem levezethetően kötődik egy elvárás az adott nemhez.
 - Egy olyan *viszonyrendszer* függvénye, amelyben a férfiak által képviselt érdekek, értékek és normák az uralkodók.
 - Befolyásolja a két nem társadalmi helyzetét, jelen van az élet számtalan területén.

Az egyenlőtlenségek rendszere

Összefüggő rendszer – az élet különböző területein megjelenik: magánélet (otthoni feladatmegosztás), közélet (gazdasági, politikai döntéshozatal, tudományos élet), oktatás, munkaerőpiac, egészség, biztonság, stb.

A nemek egyenlősége akkor valósul meg, ha a nők és a férfiak azonos mértékben vesznek részt a közélet és a magánélet minden területén, és egyformán képesek befolyásolni a társadalmi folyamatokat.

Egyenlőség \neq azonosság vagy egyformaság

Miért kell az egyenlőség?

- Teljesebb, részvételen alapuló demokrácia (a nők mint a legnagyobb társadalmi kisebbség) – cél: a „demokratikus deficit” kiküszöbölése
- Általános jólét és gazdasági stabilitás (teljesebb foglalkoztatottság, kevesebb kiszolgáltatott ember, élénkebb gazdaság, jobb demográfiai mutatók)
- A férfiaknak is hasznos – a férfiasság sztereotípiája káros hatással van rájuk (a férfiak is heterogén csoport, önálló vágyakkal)

Közpolitikai megoldások az egyenlőség elérésére

3-as megközelítés:

- Anti-diszkrimináció
- Nőpolitika
- Gender mainstreaming

A három megközelítés a 20. században egymást követte, de jelenleg mindhárom együttesen szükséges és egymást kiegészítik.

Anti-diszkrimináció (egyenlő bánásmód)

- Alapfeltétel: formális jogegyenlőség
- Probléma: diszkrimináció (nyílt vagy rejtett, közvetlen vagy közvetett)
- Megoldás: a meglévő törvényeket betartatni – megfelelő intézményrendszer a jogérvényesítésért (pl. bíróságok, EBH) – egyéni panaszok

Nőpolitika/esélyegyenlőségi politika

- Probléma: a jogegyenlőség, egyenlő bánásmód nem elég – a történelmi hagyományok, előítéletek akadályozzák a nőket
 - Eleve hátrányos helyzetből indulnak – nem csupán egyéni, hanem társadalmi szinten megjelenő hátrányok
- Megoldás: a startvonal legyen azonos!
 - Egyenlő esélyeket biztosítani, a nők támogatásával, akár az előnyben részesítés eszközével (célzott programok, kvóták)

Gender mainstreaming - definíció

A közpolitikai eljárások felülvizsgálata, átszervezése, fejlesztése és értékelése a felelős mindennapi döntéshozók által úgy, hogy a nemek közti egyenlőség szempontja beépüljön a közpolitikába annak minden területén, a döntéshozatal **minden szintjén** és annak **minden stádiumában**.

○ Kinek a feladata?

- Nem csak az esélyegyenlőségi szaktárca dolga, hanem valamennyi felelős döntéshozóé – valamennyi szakterületen, valamennyi szinten (nemzetközi – EU – regionális, országos – helyi)

Gender mainstreaming

Probléma: az egész társadalom strukturális problémája a nők és férfiak egyenlőtlensége (nem csak nőkérdés). Ezért az intézményes okokat kell orvosolni, hogy az egyenlőtlenségek ne termelődjenek újra.

- Társadalmi normák határozzák meg a társadalmi intézményrendszert és a keretet, amelyben a közpolitikák működnek (milyen a jó munkaerő, politikus, anya, stb.), így a társadalom és a közpolitikai rendszer egésze diszkriminatívan működik.
- Célja: nem pusztán a nők felzárkóztatása, hanem a társadalmi norma- és elvárás-rendszer átalakítása, az előző két eszközt egészíti ki

A GM nem cél, hanem stratégiai eszköz az egyenlőség megvalósítására!

Nemek egyenlősége az EU-ban

- Jogi szabályozás:
 - Alapszerződés (Amszterdam, 1997: nemek egyenlősége mint horizontális elv minden közpolitikai területen)
 - Irányelvek
 - Soft law
 - Bírósági gyakorlat
- GM az EU saját intézményi működésében, és a Strukturális Alapok felhasználásában
- Támogatási rendszer: keretprogramok, központi programok (pl. Daphne, Progress) célzott projekteknek

GM a hazai fejlesztéspolitikában

- I. NFT óta: esélyegyenlőség mint horizontális elv, azon belül: nemek egyenlősége
- ÚMFT: GM érvényesítési kötelezettsége a támogatási folyamat minden szakaszában (kidolgozás, elbírálás, monitoring)
 - ⇒ indikátorok, adatgyűjtés
 - ⇒ esélyegyenlőségi útmutató(k)
- Célzott programok
- Intézményrendszeri civil képviselet (MB)

Nemek egyenlőségének civil képvisellete

- I. NFT MB tagok
- NFT ESzMe véleményezés: ÚMFT, OP-k
- ⇒ Monitoring Bizottságok tagjai (Női Érdek – NFTE Tanács delegáltak)

Részvétel az MB ülésein és munkájában

Eseti szakértői munkák, támogatás az IH-eknek

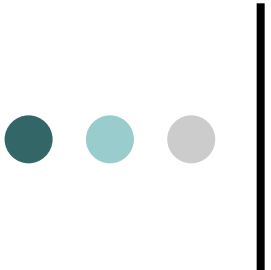
- Eredmények:
 - ÚMFT szövegezése
 - MB-tagság, IH együttműködés – változó eredménnyel
 - Kormányzati GM képzés a Női Érdek közreműködésével (NFÜ + 4 minisztérium) – tananyag online elérhető:

www.noierdek.hu

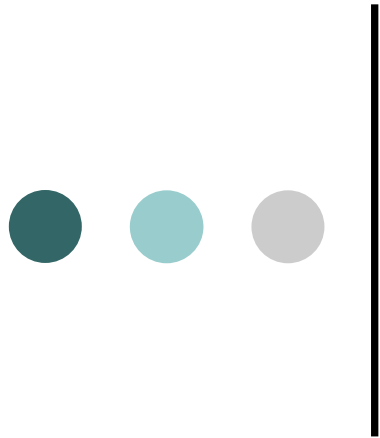
Félig teli vagy félig üres?

- Kudarok/akadályok:
 - Pontatlan, változó színvonalú dokumentumok (PD, AT)
 - Tudatosság, elkötelezettség hiánya (IH-k, KSz-k)
 - Intézményrendszer és szakemberek hiánya (ellenpélda: Írország); személyes kapcsolatok fontossága
 - Nincs átfogó stratégia a nemek egyenlőségére
 - Esélyegyenlőségi kritériumrendszer: túl egységes (?), túl rugalmatlan, túl bonyolult
 - Vállalások ellenőrzése?
 - Célzott programok hiánya (előző periódushoz képest is visszalépés)

Gender mainstreaming – miért fontos?

- Az embereket a politika alakításának középpontjába helyezi
- Láthatóvá teszi a társadalom számára a nemek egyenlőségének kérdéseit
- Figyelembe veszi a nők és férfiak közötti eltéréseket (társadalmi helyzetbeli eltérések, ebből fakadó eltérő igények), a nők és férfiak közötti társadalmi viszonyrendszert, és a nőknön és férfiakon belüli különböző csoportok igényeit is.
- Demokrácianövelő hatás: a konzultációs, koordinációs és ellenőrzési mechanizmusok kiépítésével általában emelkedik a politika színvonala

Köszönöm a
figyelmet!

Borbíró Fanni

borbiro.fanni@fiona.org.hu